

Виктория Дмитриева

**МЕТОДИКА НА РАННОТО РАЗВИТИЕ
НА МАРИЯ МОНТЕСОРИ**

От 6 месеца до 6 години

София, 2018

Преводът е направен по изданието:

ВИКТОРИЯ ДМИТРИЕВА

МЕТОДИКА РАННЕГО РАЗВИТИЯ МАРИИ МОНТЕСОРИ

ЕКСМО, 2015

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

@ IP Mikhailov A. M., text 2015

© Марта Владова, превод, 2018

© Издателство „Изток-Запад“, 2018

ISBN 978-619-01-205-2

ВИКТОРИЯ ДМИТРИЕВА

МЕТОДИКА НА
РАННОТО
РАЗВИТИЕ
на МАРИЯ МОНТЕСОРИ

Превод от руски
Марта Владова

СЪДЪРЖАНИЕ

РАННО РАЗВИТИЕ: ХУБАВО ИЛИ ЛОШО?	7
ЩО Е ТОВА „РАННО РАЗВИТИЕ“	8
ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО РАННОТО РАЗВИТИЕ?	10
МИТОВЕ, КОИТО МОГАТ ДА ПОПРЕЧАТ	12
КАК ДА СЕ ЗАНИМАВАТЕ С ДЕТЕТО	16
ДА ОБОБЩИМ	18
ДА СЕ ЗАПОЗНАЕМ: МАРИЯ МОНТЕСОРИ	20
МЕТОДИКАТА НА МАРИЯ МОНТЕСОРИ, ИЛИ „ПОМОГНИ МИ ДА СЕ СПРАВЯ САМ“	26
КАКВО ПРЕДСТАВЛЯВА МЕТОДЪТ „МОНТЕСОРИ“	26
ЗОНИ ЗА РАЗВИТИЕ, ИЛИ КЪДЕ КАКВО Е СЛОЖЕНО	34
МАТЕРИАЛИ В МОНТЕСОРИ ГРУПИТЕ	37
БЛАГОПРИЯТНИ (СЕНЗИТИВНИ) ПЕРИОДИ НА РАЗВИТИЕТО	45
КЪДЕ ГЛЕДА МОНТЕСОРИ ПЕДАГОГЪТ	52
ДОМАШНО ВЪЗПИТАНИЕ	
ПО СИСТЕМАТА „МОНТЕСОРИ“	64
„НЯМА ДА МОГА ДА СЕ СПРАВЯ...“ НЕ Е ВЯРНО!	65
ТЕСТ ЗА РОДИТЕЛИ	66
СЪВЕТИ ЗА РОДИТЕЛИТЕ	71
КОГА И НА КАКВО ДА ИГРАЕМ	76
ИГРАЧКИ ЗА ДЕЦА ОТ 3 ДО 6 МЕСЕЦА	82
ЗВУЧАЩИ ИГРАЧКИ	83
БАЛОНЧЕТА	84
ИГРАЧКИ ЗА ДЕЦА ОТ 7 ДО 9 МЕСЕЦА	85
ИГРИ ЗА ДЕЦА ОТ 9 ДО 12 МЕСЕЦА	89

УПРАЖНЕНИЯ ИГРИ

ПО МЕТОДИКАТА НА МОНТЕСОРИ	96
КАК ДА ИГРАЕМ	96
„НЕ БИВА“ ЗА РОДИТЕЛИТЕ	97
ИГРИ С ВОДА	134
САМОРЪЧНО НАПРАВЕНИ ИГРАЧКИ	140
ИГРАЧКИ НА БЪРЗА РЪКА	157
ЛЕСНИ ОПИТИ ЗА МЛАДИ ФИЗИЦИ И ХИМИЦИ	176
МУЗИКАЛНО РАЗВИТИЕ	186
ДА ЗВУЧИ МУЗИКА!	186
НУЖНА ЛИ Е МУЗИКАТА?	200
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	202
КАК ДА СЕ ИЗПОЛЗВАТ ПРЕДМЕТИТЕ И НА КАКВО ДА СЕ УЧАТ ДЕЦАТА НА ВЪЗРАСТ ОТ 6 МЕСЕЦА ДО 4 ГОДИНИ	206

РАННО РАЗВИТИЕ: ХУБАВО ИЛИ ЛОШО?

„Поздравления, всичко е наред, скоро ще станете майка!“ – съобщава лекарят и бъдещата майка изцяло се потапя в грижите за своята рожба. Отначало в мечтите си, а после и наяве.

Новороденото е още в люлката, а младите родители вече се безпокоят не само за здравето, храненето и режима на бебето, но и за неговото развитие. Дали не изостава от връстниците си, какво трябва да се прави, за да се развива детето в съответствие с възрастта, или още по-добре, да изпреварва в развитието си другите деца? По какъв начин да постигнат това: да го обучават, сами да се занимават с него или да го дадат в група за развитие, да посещава детска градина или да го оставят вкъщи с гледачка, или да отложат ученето за по-късно, за да не го лишават от детство?

Днес във всяко списание, вестник, детско заведение срещаме обяви: „Обучаваме на четене от две години“, „Подпомагаме развитието от шестмесечна възраст“, „Разкриваме творческия потенциал“ и прочее. Създават се нови групи за развитие, за подготовка за училище, детски градини, които предлагат оригинални авторски методики и обещаваат, че с децата ще се занимават само висококвалифицирани специалисти.

На грижовния, внимателен и небезразличен към развитието на детето си родител днес не му е лесно. Той е объркан от

изобилието на предлаганите образователни методи и методики, от названията на различни школи, програми, развиващи игри и дидактични материали.

Предложенията са много, терминологията до голяма степен е непозната, а детето расте и времето лети. Сега всички говорят за ранното развитие и че „след като стане на три, вече е късно!!!“.

Наистина изглежда, че трябва да се бърза, да се даде скъпоценният малчуган в добро училище или развиващ център. Но къде точно? Как да го изберем?

ЩО Е ТОВА „РАННО РАЗВИТИЕ“?

Терминът „ранно развитие“ устойчиво навлезе в нашия живот. Едва ли има някой, който, макар и случайно, да не го е чувал. Вероятно и вие вече сте срещали имената на М. Монтесори, Г. Доман, Никитини, Н. Зайцев и други. Едни превъзнасят до небесата ранното развитие, други го хулят, рекламират го и „правят пари от него“, спорят и експериментират.

Как да се ориентираме в цялото това море от информация, по каква методика (или методики) да работим с детето си, какво да правим, ако не постигаме очакваните резултати, и нужно ли е изобщо да се занимаваме? Въпросите, които си задават родителите, са твърде много.

Преди всичко нека определим понятието „ранно развитие“, защо за него толкова се говори, пише и дори се създават цели институти. Едва ли това е въпрос на мода.

Когато се говори за „ранно развитие“, се има предвид интензивното развитие на способностите на детето на възраст от 0 до 3–4 години. След като учените установиха, че развитието на клетките на главния мозък е завършено до 70% към 3-годишна възраст, а към шестата-седмата година – до 90%, става ясно колко възможности пропускаме, ако не използваме вродения потенциал на детето.

Мнозина педагози новатори смятат, че обучението на децата започва твърде късно – в периода, когато мозъкът вече престава да расте (около 7 години). Но наистина ли е необходимо обучението на децата да започва в толкова крехка възраст?

Известно е, че след раждането в детския организъм започва бурна дейност: развиват се зрението, слухът, обонянието, вкусът, осезанието – детето трябва да се приспособява към новите условия. Получаването на информация е необходимост за него. Мозъкът му работи непрекъснато, то се учи да сравнява и да прави изводи. Издържа на натоварвания, несравними с тези на възрастните. Как обаче успява? Методиките за ранно развитие имат за цел да помогнат на малкото дете да се справи с тази нелека задача.

И така, ранното развитие е:

- ◆ неограничена физическа активност на детето, за която спомагат специални упражнения и оборудвани места къщи, даващи възможност то по-добре и по-рано да овладее тялото си, да бъде пъргаво и по-силно, да се чувства по-уверено, тъй като физическото развитие е пряко свързано с интелектуалното;
- ◆ специално създадена жизнена среда, изпълнена с интересни и необичайни обекти, които детето може да изучава и да разглежда;
- ◆ разнообразни играчки, често от обикновени подръчни материали, които будят най-различни тактилни, зрителни и звукови усещания;
- ◆ постоянни разходки и екскурзии, разговори, обясняване, четене на книжки, рисуване, музика и много други занимания;
- ◆ активна позиция на майката по отношение на детето през първите години на живота му; това е творчески процес, който изисква постоянно присъствие в детския живот;
- ◆ възможност да се радваме на познанието и съвместното творчество, желание и стремеж да се направи животът на детето по-интересен, пълноценен и пъстър.

ЗАЩО Е НЕОБХОДИМО РАННОТО РАЗВИТИЕ?

Вероятно сте чували някои горди майки да казват: „Не съм се занимавала с моя, но си расте не по-зле от другите!“ А ако го беше правила? Колко възможности са останали неразкрити в нейното дете! Разбира се, такива способности като мисленето, креативността, чувствата се развиват и след три години, но те използват базата, формирана преди тази възраст.

Педагозите класици се различават от педагозите новатори по въпроса за началото на обучението и децата започват да се учат тъкмо през периода, когато растежът на мозъка вече е завършен (около 7-годишна възраст). В този случай за детето наистина е трудно да понесе натоварването, на което е подложено в училище. То трудно се учи да чете, да смята, да усвоява писането. Впоследствие това води до трудности и при другите предмети в училище.

Освен това съвременният свят поставя твърде строги изисквания към сегашното поколение. От вас зависи доколко хармонично ще влезе в този свят вашето човече, лесно ли ще се адаптира към едни или други условия.

Представете си се на мястото на малкото, още неродено бебе. Топло и уютно му е в майчиния корем. Вижда светлина, чува звуци, чувства. По това време вече не е пасивно: учените са доказали, че то непрекъснато възприема и запомня информация. След раждането се включват всички негови системи: започват да се развиват зрението, слухът, обонянието, вкусът и осезанието. И най-главното, включват се мощните механизми на адаптацията, детето се приспособява към условията на настоящия и бъдещия му живот. Основата на всичко това са сравнението и информацията. Как да различи жълтата светлина от червената, ако окото е винаги на тъмно? Как да различава гласовете на родителите, ако наоколо е постоянна тишина? Какво е вятър и как да реагират терморегулиращите му центрове, ако го обгръщат постоянна температура и влажност?

Много от тези процеси протичат на подсъзнателно ниво, но това не намалява значението на информацията. В ранния период на развитието на мозъка (от раждането до 3 години) детето прилича на информационна гъба: необходимо му е да знае всичко за този свят.

Както вече бе казано, информацията за детето не е желание и възможност, а необходимост. Рамките на Монтесори, кубчетата на Зайцев, картончетата на Доман, разнообразните игри, играчки и пособия – всичко това е информация за околния свят. Дори специалният комплекс упражнения – динамичната гимнастика – е информация за гравитацията, пространството и способностите на тялото.

И така, да направим изводи.

Извод 1. Когато се занимаваме с детето за неговото ранно развитие, ние просто разширяваме информационното му пространство и му даваме възможност поне малко да задоволи потребностите си от знания за околния свят.

Всяко дете е самостоятелна личност, то е в правото си да решава какъв да стане и с какво да се занимава. Да се решава вместо него, е престъпление спрямо личността. Тъкмо тук се коренят проблемите с психиката и адаптацията на детето в обществото. Родителите могат само да му помогнат, като предлагат играчки, игри, пособия и информация.

Всеки родител ще каже, че за него е върховна мечта, крайна цел на възпитателния процес да види детето си като творческа личност, да види успехите му в избраното от него поприще. В основата на това са заложени уменията да се добива информация, способността да се вземат решения и творческият потенциал. Именно към това може и трябва да бъде насочено средството за постигане на поставената цел – ранното развитие.

Извод 2. Ранното развитие не е цел, а средство да се възпита личност, способна да постигне успех в много области.